

OB PRIČETKU ZASEDANJA GLAVNE SKUPŠČINE OZN

Se majojo temelji najpomembnejše mednarodne organizacije?

Napad Nikite Hruščeva na glavnega tajnika in njegov predlog o trivladju - Posredovanje Nehruja, Tita in Naserja

Čeprav je od začetka zasedanja glavne skupščine Organizacije Združenih narodov potekel komaj teden dni, že lahko ugotovimo, da je to zasedanje eno najvažnejših v vsej zgodovini te največje in najpomembnejše politične organizacije in morda tudi odločilno za njen nadaljnji obstoj.

Medtem ko se je v začetku zdelo, da bodo delu glavne skupščine prisostvovali le Hruščev in voditelji ostalih komunističnih držav, se je kmalu izkazalo, da se bo v glavni skupščini razpravljalo o prevažnih vprašanjih, da bi voditelji z Zahoda lahko ostali doma. Važnost zasedanja je zlasti podčrtal sklep Tita, Naserja in Nehruja, da se osebno udeležijo dela v glavni skupščini. Zato je Eisenhower že sredi tega meseca napovedal, da bo med prvimi govoril v skupščini, pred dnevi pa je prišel v New York tudi britanski predsednik Macmillan.

V Italiji zadnje čase govorijo, da bo odpotoval na zasedanje tudi ministrski predsednik Fanfani. Že danes pa lahko ugotovimo, da je v Ameriki zbrana velika večina državljanov tako z Vzhoda kot z Zahoda in iz nevtrálnih držav. Kar pri tem najbolj pade v oči, je ne samo odsotnost francoskega predsednika Charlesa De Gaulle, temveč tudi povsem pasivno zadržanje njegovega zastopnika pri Združenih narodih, kar pomeni, da je Francija doslej vsaj, na zunaj popolnoma brezbržna za vse kar, se v New Yorku dogaja.

PRESENETLJIVI PREDLOGI

Do trenutka, ko pišemo, je pred glavno skupščino govorilo več državnikov, od katerih moramo omeniti zlasti ameriškega predsednika Eisenhowerja, jugoslovanskega predsednika Tita, sovjetskega predsednika Hruščeva in predsednika Združene arabske republike Naserja.

Od vseh dosedanjih nastopov je treba omeniti predvsem govor sovjetskega predsednika Nikite Hruščeva, ki je vzbudil pravo presenečenje in obenem dal ton vsemu nadaljnjemu delu glavne skupščine.

Hruščev ni presenetil svetovne javnosti s svojim že naprej napovedanim načrtom o razorožitvi, temveč predvsem s hudim napadom na glavnega tajnika Združenih narodov Daga Hammarskjöld in s predlogom, naj se mesto glavnega tajnika sploh odpravi in zamenja z nekakšnim trivladjem, v katerem bi bil po en zastopnik »kapitalističnega« Zahoda, komunističnega Vzhoda in nevtralnega bloka.

Hammarskjöldu je očital, da je sklep Varnostnega sveta glede na dogodke v Kongu tako tolmačil, kot je ustrezalo koristim Amerike in ostalih zahodnih državah. Vzel je nadalje v popolno zaščito Lumumbo ter izjavil, da bi morale čete Združenih narodov podpirati njegovo vlado.

Poteza Nikite Hruščeva je zlasti zato presenetljiva, ker je glavna skupščina šele nekaj dni prej z ogromno večino glasov povsem odobrila delo glavnega tajnika Hammarskjölda v Kongu. Pri tem je treba tudi podčrtati, da so prav azijske in afriške države sestavile besedilo resolucije o razmerah v Kongu in o delovanju glavnega tajnika in jo seveda soglasno podprle. Sovjetska zveza pa ni glasovala proti, temveč se je glasovanja le vzdržala.

STALIŠČE NEVTRALNIH DRŽAV

Zakaj je torej sovjetski predsednik kljub temu napadel Hammarskjölda? Na to vprašanje je odgovoril sam Hruščev v razgovoru, ki ga je imel nekaj dni potem s časnikarji. Dejal je namreč, da je glavni tajnik pristaš Zahoda in ne more nepristransko izvrševati svoje naloge. Prav zato je po njegovem potrebno, da tajništvo Združenih narodov vodijo trije člani, ki bi predstavljali vse tri tabore, v katere je danes svet razdeljen.

Napad na Hammarskjölda in zlasti njegov predlog o trivladju je naletel na velik odpor v zahodnem svetu in ga ne odobra-

vajo, kot vse kaže, niti nevtralne države. Zahodnjaki trdijo, da se sklepi OZN že danes ne morejo hitro izvajati, čeprav je zanje odgovorna samo ena oseba. Kaj bi se šele zgodilo tedaj, ko bi v tajništvu bili trije člani in bi lahko o istem vprašanju vsakdo zagovarjal svoje stališče? Delovanje Organizacije Združenih narodov bi v tem primeru bilo še počasneje in še bolj neučinkovito, kot je danes, in morda celo povsem nemogoče.

PROTI NOVEMU TABORU

V krogih nevtrálnih držav pa zlasti zato nasprotujejo predlogu Nikite Hruščeva, ker bi se na ta način ne samo uradno potrdil obstoj treh različnih taborov, temveč bi se obenem nekako priznala upravičenost njihovega obstoja. Takšno stanje pa ne more imeti druge posledice, kot da se še bolj zaostrijo že tako napeti odnosi med državami, kar pa lahko povzroči novo svetovno katastrofo. To pa gotovo ni in niti ne more biti cilj, h kateremu je usmerjeno vse delovanje OZN in ki tudi opravičuje njen obstoj. Voditelji nevtrálnih držav so poleg tega vselej odločno odklanjali zamisel, da bi sklepali takšne medsebojne zveze, kakršne na primer obstajajo na Vzhodu in na Zahodu. Zato tudi danes odklanjajo načrt, po katerem bi imele v tajništvu OZN svojega uradnega zastopnika.

Kot odgovor na napad Nikite Hruščeva so Amerikanci najprej nameravali predla-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zakonski osnutek za koroške Slovence

Prejšnji teden je avstrijska vlada odobrila zakonski osnutek, ki vsebuje določila, kako se bo izvajal člen 7 državne pogodbe, po katerem je slovenščina na Koroškem državni jezik.

V tej zvezi je glasilo koroških Slovencev Naš tednik — Kronika pisalo takole: »Po predlogu vlade bi bilo mogoče v 55 občinah na Koroškem oddajati vse vloge tudi v slovenščini. Prevodi naj bi se oskrbeli na uradne stroške. Tudi ustne izjave naj bi se jemale na zapisnik na željo slovensko in pri ustnih obravnavah bi se stranke mogle posluževati slovenščine. Če je bila pismena vloga pri nižjih uradih vložena v slovenščini, naj bi bil tudi uradni rešitvi dodan slovenski prevod. Za osebne dokumente naj bi se izstavliali prepisi v slovenskem jeziku. Tudi šolska spričevala naj

bi po želji imela nemško in slovensko besedilo.«

Ministrski svet je tudi sklenil, da bodo ob ljudskem štetju, ki bo verjetno v začetku prihodnjega leta, tudi ugotavljali, koliko je Slovencev na Koroškem in kje prebivajo. Določila novega zakona bizato veljala v 55 občinah le začasno, kajti ozemlje, na katerem bo novi zakon imel veljavo, bo dokončno določeno na osnovi tako imenovanega ugotavljanja manjšine.

Naš tednik — Kronika graja vlado, ker je pripravila manjšinski zakon, ne da bi slišala mnenje prizadete manjšine. Po pisanju Slovenskega vestnika, ki je tudi glasilo koroških Slovencev, pa bo vlada poslala zakonski osnutek tudi manjšini, da zavzame stališče.

RADIO TRST A

NEDELJA, 2. oktobra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Angel varuhe«, pravljica (Božena Nemcova), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Ansambel Silvo Tamše; 17.40 Operne arije in dueti; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Na trti grozdek zori« (Zbrala Marija Tomazin); 22.00 Nedelja v športu.

PONEDELJEK, 3. oktobra, ob: 13.30 Dobro zaba vo vam želijo Wally Stott, Cedric Dumont in Franco Scarica; 18.00 Znani sodobniki: »Walter Ulbricht«; 19.00 Znanost in tehnika — Aljoša Vesel: »Nov tip avtomobilskega motorja«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Fioravanti: »Podeželske pevke«, opera v 2 dejanjih. Približno ob 21.30 »Nove knjige in izdaje«.

TOREK, 4. oktobra, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Rudolf: Cudovito življenje rastlin: »Velicina in raznovrstnost rastlinstva«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Tvorci sanj — obzornik filmskega sveta; 21.30 Koncert sopranistke Ondine Otte, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli: Deset pesmi iz »Beneške pesmarice 18. stoletja«; 22.00 Znamenita dela starega veka — Miran Pavlin: »V senci hindujskih templjev«.

SREDA, 5. oktobra, ob: 18.00 Nove afriške države — Franc Jeza: »Rodezija in Njassaland«; 19.00 Zdravstvena oddaja; 20.30 Avtor tromesečja — Anton Pavlovič Čehov: »Utva«, igra v 4 dej. (prevod Ivan Prihatej), igrajo člani Slov. gled. v Trstu.

CETRTEK, 6. oktobra, ob: 18.00 Radijska univerza — Rafko Dolhar: Nekaj o kemioterapiji: »Kemioterapija pred Pavlom Ehrlichom«; 18.25 Predhodniki slovenskega samospeva: Linhart, Rihard, Flajšman, Padovec in Vilhar; 19.00 Širimo obzorja — Jože Peterlin: Umetnost naših cerkv: »Katedrala Sv. Justa«; 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije — Haydn: Simfonijski v B-duru št. 85, imenovana »Kraljica«, Bach: Koncert v a-molu za violino in godalni orkester, Saint-Saëns: Uvod in rondo capriccioso za violino in orkester, Beethoven: Sesta simfonijska v F-duru, op. 68, imenovana »Pastoralna«. Približno ob 21.10: Književnost — V. Beličič: »Ob devetem snopcu slovenskega biografskega leksikona«. Po koncertu, približno ob 22.15: Umetnost — Josip Tavčar: »XIX mednarodni festival gledališke umetnosti v Benetkah«.

PETEK, 7. oktobra, ob: 18.00 Etnografski zapiski — Vili Hajdnik: »Zadnji Indijanci z Ognjene zemlje«; 19.00 Sola in vzgoja — Iv. Teuerschuh: »Kar lahko danes storiš, ne odlašaj na jutri«; 21.00 Umetnost, književnost in prireditve v Trstu; 21.20 Koncert operne glasbe; 22.00 Obletnica tedna — M. Šah: »Sveti Vincencij Pavelski, ob 300-letnici smrti«.

SOBOTA, 8. oktobra, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Sreča grdih«, radijska veseleogra (Glaucio Ponzana - Saša Martelanc), igrajo člani RO; 18.00 Po davnih cestah — Franc Orožen: »Cestna tehnika Rimljanov«; 18.25 Suite in simfonični plesi — Čajkovski: »Hrestač«, Broekhoven: »Ples črnecv iz Luizijane«; 19.00 Sestanek s poslušalkami; 20.40 Vokalni oktet »France Prešeren«; 21.00 »Ce me ne ljubiš«, enodejanka (Paola Riccora - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 2. oktobra, nedelja: Mirna, Teofil
- 3. oktobra, ponedeljek: Terezija
- 4. oktobra, torek: Frančišek, Dejan
- 5. oktobra, sredo: Dunja, Placid
- 6. oktobra, četrtek: Vera, Dalibor
- 7. oktobra, petek: Marija, Justina
- 8. oktobra, sobota: Simeon, Brigita

PRISPEVKI ZA KOMELOV SPOMENIK

Gvldon Angel (Gorica) 150 lir; Boris Kržek (Gorica) 2000 lir; Družina Černigoi (Gorica) 1000 lir; Družina Mozejč (Gorica) 500 lir; Družina Blatnik (Gorica) 1000 lir; N. L. (Standrež) 1000 lir.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Se majoje temelji najpomembnejše mednarodne organizacije?

(Nadaljevanje s 1. strani)

gati, naj glavna skupščina ponovno izglasuje zaupnico Daggu Hammarskjöldu. Ta predlog bi verjetno prodril, a pozneje so Amerikanci svoj načrt spremenili ali ga vsaj trenutno odložili.

O KOLONIALNIH NARODIH

Kot znano, je Hruščev tudi zato došel v New York, ker je vedel, da se bo lahko srečal s predstavniki mnogih afriških in azijskih držav, ki jih Sovjetska zveza sedaj skuša dobiti pod svoj vpliv. V to zvezo je treba zato staviti njegov predlog, naj se takoj podeli neodvisnost vsem deželam v Afriki in Aziji, ki imajo še danes kolonialno upravo ali ki jih upravljajo evropske države po nalogu Združenih narodov.

Hruščev ima načelno prav, saj je odprava kolonialnih uprav nujna zahteva zgodovinskega razvoja. Vprašanje pa je, ali je mogoče tem deželam res takoj dati neodvisnost, kot je predlagal Hruščev. Zadnji dogodki v Kongu nam namreč zgovorno dokazujejo, da je treba nekatera afriška ljudstva šele najprej usposobiti, da se lahko sama upravljajo.

Kdo je kriv?

Italijanski poslanik na Dunaju je izročil odgovor svoje vlade na obtožbo Avstrije z dne 23. septembra. Dunajska vlada je namreč poslala v Rim obdolžitev, da so italijanske čete to poletje za časa vojaških vaj prekoračile mejo pri Brennerju. Dunajsko poročilo pravi, da se še vidijo izkopane jame za strelce in topove ter izdrti mejniki.

Rimska vlada pa pravi, da so tiste jame izkopali pastirji za ognje pri kuhanju kosila; obmejni koli pa da se marsikje lomijo.

Italijanski poslanik je še dostavil, da je avstrijska vlada nalašč izbrala ta čas, ko se obravnava pred OZN južnotirolsko vprašanje. S tem hoče blatiti Italijo in lažno dokazovati celo vdor čet na svoje ozemlje.

Resnica je pa docela drugačna, pravi uradno rimsko obvestilo. En dan pred avstrijsko politično pritožbo sta dve avstrijski letali četrte ure krožili nad italijanskim ozemljem, in sicer komaj nekaj sto metrov visoko. Kaj sta počenjali, če ne opazovali, namiguje italijanska nota.

Svobodoljubni Franco

V Španiji si caudillo ali vodja Franco vedno bolj utrjuje absolutistično vladavino.

Ta teden je izdal ukaz, da pomeni vojaški upor sleherno širjenje novic, ki so naperjene proti vladi ali katerikoli drugi vladni ustanovi. Kdor bo črnil ali pisal kaj proti vladi, ga bodo po novi odredbi smeli preganjati kot veleizdajalca in ga kaznovati z večletno ječo. Vsaka opozicija je na tak način strta.

Druga Francova odredba je socialnega značaja. Prepovedana je namreč vsaka delavska stavka. Kdor si bo upal stavkati, ga bodo šteli za upornika z orožjem in bo zaprt, če ne celo ustreljen. To je pa res svoboda atomskega stoletja.

To vprašanje je na vsak način aktualno in zahteva od zahodnih vlad, da ga prično čimprej reševati, če nočejo, da bo prepoznano.

Kot vidimo, je Nikita Hruščev v svojem nastopu pred glavno skupščino dal vrsto predlogov, ki so zamajali temelje sedanje najpomembnejše mednarodne organizacije. Z napadom na glavnega tajnika, s predlogom, naj se sedež OZN premesti iz New Yorka v Svico, ali Avstrijo ali celo Sovjetsko zvezo, ter s svojimi hudimi izbruhi proti Ameriki je gotovo še bolj povečal že tako globok prepad med Vzhodom in Zahodom.

Zato so se uresničile napovedi tistih političnih opazovalcev, ki so že pred zasedanjem zatrjevali, da bodo važnejši stiki in razgovori, ki jih bodo državni imeli izven sejne dvorane kot delo v glavni skupščini. Vlogo posredovalcev pa so prevzeli, kot vse kaže, zlasti Nehru, Tito in Naser, ki bodo gotovo imeli veliko zaslugo, če se bo OZN kljub vsem napadom ohranila in lahko nadaljevala svoje delo v korist svetovnega miru in splošnega napredka. In prav to je tudi značilno za letošnje zasedanje glavne skupščine.

DOBRI ZASLUŽKI

Poslanci v rimskem parlamentu so si bili pred kratkim složni kot en mož. Šlo je za povišanje poslanskih plač. Nobeden od ljudskih zastopnikov ni ugovarjal, ko se je določilo, naj znaša poslanska plača 400.000 lir na mesec, za tiste izven Rima pa še 50 tisoč več. Nekaj časa ni bilo v javnosti nobenega odmeva. Zadnje dneve pa prejemajo uredništva velikih italijanskih dnevnikov precej pikre pripombe na račun poslanskih poviškov. Pišejo jih zlasti ljudje, ki morajo s 40.000 lirami ali še manj rediti kopo otrok ali pa upokojece z deset tisoč lirami.

Nekateri listi pa tolažijo reveže s filmsko zvezdnico Elizabeto Taylor. Ta bo igrala v filmu »Kleopatra«. Za svoje delo, ki bo trajalo nekaj mesecev, je zahtevala in dobila kar 600 milijonov lir; več kot 60 milijonov na mesec. No, proti njej so res poslanci in ministri skoro berači. Večina nas pa ni niti drobec sence v primeri z vsemi.

MASLO IZ MILA

V Milanu so finančni stražniki prišli na sled velikanski slepariji, ob kateri človeku kar zagomazijo mravljinci pri kosilu, če pomisli, da je jed zabeljena z milom namesto z oljem ali maslom. Nekateri sleparji na debelo so namreč uvozili preko Geneve in Savone dva in pol milijona kilogramov tovarniškega mila v vrednosti 272 milijonov lir. To zmes so v Milanu in nekaterih drugih krajih kemično tako predelali, da so jo lahko v lepih zavojih in steklenicah prodajali za margarino, maslo in olje. Tolikšne ogromne količine nepristne zabele so morali doslej prebaviti želodci v Torinu, Genovi in Milanu. Potem pa ni čudno, da toliko ljudi zboli na želodčnem raku. Tisti bogati sleparji zaslužijo ne samo globo, ampak kazen, da bi ne videli več sonca.

Kardinal Višinski proti tujemu šovinizmu

V Bonnu se razburjajo, ker je katoliški primas Poljske kardinal Višinski pred nedavnim v Marienburgu v Vzhodni Prusiji obsodil nemški šovinizem. Med pridigo je namignil tudi na Adenauerja, ker je na shodu »ezulov« v Düsseldorfu zagotavljal, da bo Atlantska zveza pomagala Nemcem spet zasesti izgubljena vzhodna ozemlja. V Marienburgu je bil svoj čas sedež Nemške-

ga viteškega reda, ki je zlorabljal celo vero za potujčevanje poljske zemlje.

»Do nas — je pridigal kardinal Višinski — prihajajo gromi trde grožnje, katere ne ki mož na Zahodu triumfalno in zaupajoč v svojo silo sovražno spušča proti naši domovini in svobodi. V naših srcih spet vstaja strah vzbujajoče vprašanje: kaj bo z nami? Poglejte — je dejal primas, kazajoč sedež Nemškega viteškega reda — to ponosno trdnjavo, kjer sta železo in jeklo branila nadutost in nasilstvo. Kje so tisti, ki so gospodovali s silo sovraštva in nasilja? Od njih ni ostalo sledu. Na zemlji, ki je bila z nasiljem iztrgana našim očetom, je Gospod zbral zlato žetev vaših src, vašo vero in vašo ljubezen. Na ruševinah sovraštva raste ljubezen božja. To je prava zmaga.«

Šovinizem je povsod enako nasilen in nesramen: nemški šoviniisti napadajo kardinala Višinskega, italijanski šoviniisti napadajo slovenske duhovnike, zlasti v Benški Sloveniji.

Konec slave

Na vseh zemljevidih je bil Hollywood označen kot središče filmske industrije. Res je Hollywood nad pol stoletja ukazoval filmu, zvezdicam in filmskim družbam. Te so v okolici filmske Meke postavljale cela mesta in pokrajine iz kartona ali desk. Milijoni so se stekali v blagajne filmskih magnatov. Danes pa nekdanja milijardna družba Fox razprodaja svoje stavbe in ateljeje; mogočna Paramount postavlja na svoji zemlji petrolejske stolpe. Goldwin - Meyer pa daje svoje ateljeje v najem. Zaradi ogromnih stroškov in plač igralkam, stalne velike filmske družbe razpadajo. Umikajo se za vsak film trenutno zbranim skupinam, ki vzamejo v najem prostore bivših velikih trustov. Potrebni kapital si pa sposodijo pri bankah ali pri družbi United Artists, ki je postala nekakšno filmsko združno podjetje, ki je spodrinilo zasebne filmske družbe. To podjetje skrbi tudi za razpečevanje filmov po svetu.

Obstaja še en vzrok, da propada stara hollywoodska slava. Obiskovalci kina so se že naveličali gledati prizore v neustrezno prirejenem okolju. Gledalec hoče žive ljudi v živi naravi. Zato morajo režiserji z vsem orodjem in igralci ven iz ozkih ateljejev v pravo naravo, kakor zahteva v scenariju zapisana snov, ne pa režiser. Samo še kake sobne prizore snemajo v hollywoodskih delavnicah.

Ljudje hočejo doživljati resnico. Prav resnica pa je zrušila središče filmske industrije v nekdanjem Hollywoodu.

Ob začetku šolskega leta

Se nekaj dni in šolski zvonec bo zopet poklical šolarje, velike in male, v šolske klopi. Število šolarjev v Italiji narašča od leta do leta. Z malčki otroških vrtcev, s ponavljalnimi in večernimi tečaji vred znaša število šolske mladosti v Italiji že skoro osem milijonov. Vsak šesti državljani sedi v šoli.

Število učencev se mladine narašča, ker je več rojstev; pa tudi zaradi večjega zanimanja za pouk, kar se opaža zlasti pri osnovnih in nižjih srednjih šolah.

Osnovnih šol imamo 45.052 s 4.763.360 učenci in 189.838 učitelji. Število prvih in drugih se veča vsako leto, a je še vedno premalo šolskih zgradb.

Večina šolarjev se prerine samo do tretjega razreda osnovne šole in tukaj zaključijo svojo šolsko izobrazbo.

Za pomoč potrebnim

Guverner ameriške Svetovne banke Harold Holt je na obnem zboru tega največjega denarnega zavoda na svetu naznanil ustanovitev Družbe za pomoč gospodarsko zaostalim državam.

Začetna glavica družbe bo znašala eno milijardo dolarjev. Petnajst držav je že prispevalo 690 milijonov. Družba bo delovala kot odsek Svetovne banke in bo nudila potrebnim državam dolgoročno posojila po zelo nizkih obrestih.

Holt je pripomnil, da je najvažnejše vprašanje za svetovni mir pomoč državam, kjer obstajajo še neurejene gospodarske razmere in kjer vladajo še lakota, bolezni in kulturna zaostalost.

S tem vprašanjem se bavi tudi Mednarodni denarni sklad. S to organizacijo je Jugoslavija prav ta teden načela vprašanje posojila. Gre za 340 milijonov dolarjev, ki naj bi služili za utrditev dinarja na svetovnem denarnem trgu.

Nižjih srednjih šol je 2350, strokovnih pa 2109. V primeri s praktičnimi šolami, deluje v Italiji precej klasičnih licejev, in sicer 707; učiteljskih je pa 529.

Kaže se še vedno nagnjenje po tako imenovani višji izobrazbi, zlasti v južnih pokrajinah, na škodo strokovni.

Ob pregledovanju teh števil, ki kažejo, da se zanimanje za izobrazbo stopnjuje, se vprašujemo, kako je pa pri nas. Ali se družine in mladina zavedajo nujne potrebe po izobrazbi, in sicer v materinem jeziku? Na žalost je treba odgovoriti, da se ne zavedajo potrebe po izobrazbi kot taki, ampak zgolj po taki izobrazbi, ki bo prinesla čimprej in čim najvišji ekvivalent v denarju.

Povsod slišiš: »Ja, naj gre še eno ali dve leti v šolo; potem pa mora začeti nositi domov denar.« Za kakšno višjo izobrazbo, pa naj bo fant še tako sposoben, o tem ni govora pri ljudeh, ki samo številčijo.

Dosti naših ljudi vpisuje svoje otroke v italijanske srednje šole, računajoč na obljubo ravnatelja X pri podjetju Y, da, če pojde hčerka tja in tja v šolo, bo postavljena brž na uradniško mesto. Naivni in včasih res potrebni starši radi nasedajo praznim obljubam. Pošljejo otroka, ki je morda še slabo podkovan v italijanščini, na italijansko srednjo šolo, da utegne še tam eno leto pasti.

Nekateri starši so pa takšni, da jim je izobrazba in šolanje lastnih otrok deveta briga. To dejstvo in pa ker nad 300 slovenskih otrok samo v Gorici ne poseča šol v materinem jeziku, to spodjeda naše šolstvo.

Tu je treba začeti, iskati in pripeljati vsakega posameznega našega šolarčka in diaka v našo šolo. Napisali smo te vrstice bolj kot v grajo in sramoto nemarnim staršem, v pohvalo in pozdrav vsem tistim našim družinam, ki se zavedajo pomena domače šole. Njihovim otrokom pa voščimo sreče in uspehov v novem šolskem letu!



PLANINSKA JESEN NA DEDNEM POLJU POD TRIGLAVOM

Tržaškega

Za slovensko šolstvo

V sredo zvečer so se v Trstu sestali predstavniki vseh slovenskih političnih in kulturnih organizacij s Tržaškega, Goriškega in iz videmske pokrajine, da zavzamejo dokončno stališče o zakonskem osnutku za slovenske šole, ki ga je pred kratkim odobrila vlada in ga je tudi predložila parlamentu.

Kot znano, omenjeni zakonski osnutek predvideva uzakonitev slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem, a sploh ne omenja videmske pokrajine, čeprav imamo v njenih mejah Beneške Slovence; nekaj slovenskih vasi pa je tudi v Kanalski dolini.

Predstavniki slovenske manjšine so posamezne člene vladnega osnutka tako popravili, kot so menili, da ustreza koristim slovenskega šolstva. S popravki so se strinjali zastopniki vseh političnih in kulturnih organizacij razen predstavnikov SDZ in SKS iz Gorice, ki so odbili predlog, da se v popravljeno besedilo 1. člena vladnega zakonskega osnutka vnese zahteva, naj se ustanove slovenske šole tudi v videmski pokrajini.

Slov. dem. zveza in Slov. kat. skupnost iz Trsta pa sta z vsemi ostalimi organizacijami na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini zagovarjali stališče, naj se zakonski osnutek tako popravi, da bodo lahko dobili šole v materinem jeziku tudi Beneški Slovenci in Slovenci v Kanalski dolini.

Predstavniki vseh slovenskih organizacij v Italiji, razen SDZ in SKS v Gorici, bodo popravljeno osnutek poslali prihodnji teden vladi v Rimu in vsem poslancem, ki se za to vprašanje zanimajo.

Zgonik:

UPRAVNE VOLITVE

V sredo zvečer je bila v tajništvu zgonske občine predložena prva kandidatna lista, ki je v glavnem sestavljena iz dosedanjih svetovalcev večine. Na listi so sedanji župan Pirc in vsi ostali odborniki.

V občinskem svetu je 15 mest. Od teh jih 12 pripade listi, ki prejme največ glasov, trije pa drugi listi. Na zadnjih volitvah je zmagala lista s kandidati komunistične stranke in Neodvisne socialistične zveze. Predvideva se, da bo v prihodnjih dneh predložena še ena slovenska lista.

Dolina:

PRVA KANDIDATNA LISTA PREDLOŽENA

Konec prejšnjega tedna je bila na županstvu predložena prva kandidatna lista za bližnje upravne volitve. Nosilec liste je dosedanji župan Dušan Lovriha, ostali kan-

didati pa so pristaši komunistične stranke in Neodvisne socialistične zveze.

Pričakuje se, da bodo v kratkem predložene še tri kandidatne liste, in sicer Slovenska lista ter listi Kršč. demokracije in Italijanske socialistične stranke. Tudi pri zadnjih občinskih volitvah so v volilni boj posegle štiri liste. Izvoljeni pa so bili le kandidati dveh list.

Lista, katere nosilec je župan Lovriha, se je predstavila volivcem z imenom »Občinska demokratična lista«.

VOLITVE V POKRAJINSKI SVET

Do trenutka, ko pišemo, so na volilnem uradu pri tržaški sodnji bile predložene samo tri kandidatne liste za pokrajinski svet. Prvo mesto na volilnici so si zagotovili komunisti, na drugem so demokristjani, na tretjem pa socialni demokrati.

Imena kandidatov so pa že objavile tudi druge stranke, kot na primer Neodvisna socialistična zveza, Italijanska socialistična stranka, misovci itd. Na listi NSZ je na prvem mestu ing. Pečenko, ki kandidira v treh volilnih okrožjih, in sicer v devinsko-nabrežinskem, miljskem in v enem izmed tržaških. V vseh 16 volilnih okrožjih bodo posegli v volilni boj tudi kandidati Slovenske liste. Njihova imena pa še niso bila objavljena.

PRAZNIK GROZDJA

V nedeljo so tudi v Trstu obhajali praznik grozdja. Odbor za proslavo je razpisal trojno tekmovanje, katerega so se udeležili prodajalci sladkega jesenskega pridelka. Rajpisane so bile za najlepše izlozbe trgovin, stojnic na trgu in posameznih kioskov, ki so na najbolj okusen način razstavili grozde. Nagrade, ki jih je razdelila posebna prefekturna komisija, so obstajale v denarju in v častnih diplomah.

— o —

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU priredi dne 16. oktobra izlet na PLATAK (Hrvaški Snežnik). Vpisovanje vsak dan v ul. Geppa 9/II. v uradnih urah.

POPRAVEK

V zadnji številki je bila pod naslovom Smrt uglednega domačina objavljena tudi neljuba pomena, ki jo sedaj popravljamo.

Pokojni g. Franc Kralj se ni zdravil v bolnišnici, temveč le na domu. Pogrebni sprevoz je pa šel iz bolnišnice, ker se je pričakovala velika udeležba pogrebcev in bi na domu ne bilo prostora.

POMOČ Z MARSA

Angleški letalski častnik Peter Carry je ves poln skrbi. Na letalsko ministrstvo je vložil dolgo spomenico o prihodu marsovcev na zemljo. Prispeli bodo že v nekaj mesecih, ker nas, zemljane skušajo rešiti pred strašno bodočnostjo. Marsovci bodo posredovali med sprtimi bloki. Ako se jim bo posredovanje za mir izjalovilo, bodo pa vsem poštenim zemljanom ponudili, naj se na njihovih letelih krožnikih odpeljejo z Zemlje, preden je bo konec.

Carry prav resno pričakuje ljudi z Marsa in je začel sekati drevje okoli svoje hiše, da bodo prijatelji s planeta imeli prostor za pristajanje. Kdor jih ne bo poslušal, bo pa pogubljen.

OBVESTILO SLOVENSKE PROSVETNE MATICE

Vpisovanje učencev v Glasbeno šolo Slovenske prosvetne Matice se je že začelo in traja dalje. Pouk za instrumentalne in teoretične predmete se prične dne 3. oktobra na sedežu šole v ulici Nico'o Machiavelli št. 22/II.

POROKA

Preteklo nedeljo sta se v cerkvi na Repentabru poročila knjigovodkinja gđ. Eda Batista iz Trsta in dr. Bogdan Berdon, odvetnik v Trstu. Krožek slovenskih izobražencev jima želi na novi življenjski poti mnogo sreče, uspehov in zadovoljstva. Čestitkam se pridružujejo prijatelji in znanci ter uredništvo »Novega lista«.

Beneška

IZ RONCA

Naše sadje, posebno še breskve, so da-leč naokoli znane po svojem žlahtnem okusu in lepoti. Zato ni čudno, da je bilo preteklo nedeljo vse živo po ronških bregovih. V vas je namreč prišlo vse polno ljudi iz Vidma in Čedadu, a tudi iz Gorice in Trsta na prvi praznik breskev. Letos so naše breskve obrodile še posebno debele sadove, nekatere so tehtale po 400 in tudi 500 gramov in so imele lepo barvo. Tudi s kupom smo bili zadovoljni, saj smo jih v vasi prodajali po 100 lir za kg. Postavili smo jih na stojnice in tam so jih ljudje kupovali kar cele zaboje. V naši mle-karni, ki smo jo začasno spremenili v gostilno, smo goste postregli tudi z vinom in breskvami ter jih zabavali z orkestrom. Mlajši svet pa se je zavrtel na »brejarjih«. Vse je bilo najboljše volje, le vozniki z avtomobili so bili bolj slabe zaradi slabe in preozke ceste, ker se na več mestih po dva avtomobila ne smeta srečati.

Upamo, da bo odslej postal v Roncu praznik breskev kar običajen, saj v Furlaniji se vrstijo prazniki radiča, jajc, gnjati, vina, češenj. Po tem prazniku bodo naše odlične breskve postale vedno bolj znane in se bodo bolje prodajale.

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Pred kakimi tremi tedni je pokrajinska uprava skupno s Kmetijskim nadzorništvom priredila v Šempetru razstavo kokoši in domačih zajcev. Razstavili so več vrst perutnine in vse naprave, ki se pri ko-košereji uporabljajo.

Letos spomladi je Kmetijsko nadzorniš-tvo razdelilo v raznih vaseh naše doline kokoši, da bi se paša izboljšala. Sodimo, da se je to obneslo in da so naši ljudje tako dobili veselje do kokošereje. Če že ne morejo po vaseh, kjer so doma le ženske, otroci in stari ljudje, rediti veliko živine, naj redijo vsaj dosti kokoši in domačih zajcev. Ti namreč prinašajo precej dobič-ka, ker je na trgu v Čedadu in Vidmu ve-liko povpraševanje po njih.

V mesecu juliju sta se poročila naš 25-letni domačin Dino Martinič in Mara Uršič iz Iderskega pri Kobaridu. Novoporočencema želimo vsi vaščani obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v skupnem življenju.

Naša občinska uprava je sklenila nakupiti ves potreben material, da dokonča zgradnjo odtočnih kanalov v Ažli. To javno delo so že pred časom začeli, a so ga morali prekiniti, ker so zmanjkala sred-stva. Toda vsa dela so morali izvesti va-

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA

je premestil svojo ambulanto v ul.

Ghega 9/II — Telefon 31-813

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Literatura v službi stranke - na Kitajskem

V avgustu je bil v Pekingu tretji kongres kitajskih pisateljev in umetnikov, ki se ga je udeležilo 2300 pripovednikov in pesnikov, slikarjev, kiparjev, arhitektov, fotografov in umetnih obrtnikov. Podrobnosti s kongresa so prodrle šele sedaj v javnost. Kongres je potekal po običajnem komunističnem protokolu: paraden začetek, pozdravna poslanica partije, povelje pristojnega partijskega tajnika, poročilo Ču En Laja o mednarodnem položaju, govori in spet govori in resolucija za resolucijo. Kongres književnikov je bil v znamenju gesla »Dvigimo še višje prapor Maocetungovih misli o književnosti in umetnosti!« Okrog Mao Ce Tunga so na kongresu razvili izreden kult osebnosti, njegove teorije so povzdigovali do neba, njegove pesmi proslavljali kot vzor umetnosti. Marxa in Lenina skoraj niso omenili, še manj pa seveda Hruščevu mnene o umetnosti. V središču razgovorov sta bila boj proti tako imenovanemu »meščanskemu humanizmu« in proslavljanje neke posebne kitajske »revolucionarne romantike«, ki povezuje revolucionarno stvarnost z revolucionarno romantiko in ki predpisuje, kako morajo pisatelji proslavljati z dialektičnim materializmom junaške like revolucije.

64-letni Mao Tun, nekdanji pristaš Čang Kajška, ki je potem kot nestrancar služil komunistom kot prosvetni minister in je sedaj eden od podpredsednikov Zveze književnikov, je zahteval prikazovanje »novih kvalitete, ki bodo splošno uresničene v bodoči družbi«. Mao Tun, ki si je pred letom 1949 s svojimi socialnokritičnimi romani pridobil velik ugled, po tem letu pa ničesar več objavil, je nastopil na kongresu tudi proti lažnji predstavi »resničnega pisanja« in poudaril, da je »človeški interes« v literaturi le »dekadentna sentimentalnost individualistov«.

Nova kitajska književna teorija zahteva olajševanje, ki so ga v Sovjetski zvezi že davno obsodili. Kitajci se seveda branijo pred očitkom, da je njihova »revolucionarna romantika« le olajševanje stvarnosti. Zdi se, da odklanjajo »socialistični realizem« sovjetskega kova kot »revizionizem«, češ da je to stvarnost brez idealov, trivialen naivizem in dekadenca.

Kitajski partijski književniki so morali seveda na kongresu nastopiti proti moskovskim tezam in odkloniti koeksistenco ter poudarjati »neizogibnost vojne« ter revolucionarni boj proti imperializmu. Predvsem so pa bili napadi naperjeni proti tistim kitajskim izobražencem, ki še vedno kritično gledajo na partijsko linijo. Iz številnih govorov izhaja, da je bilo po zadnjem pisateljskem kongresu v letu 1953 več čistk v vrstah kitajskih književnikov. Leta 1955 so odstranili »protirevolucijsko kliko Hu Fenga«, leto dni prej pa so obračunali z meščanskim idealizmom in Hu Sijem, ki so ga žigosali za »glasnika imperializma in buržoazije«. Leta 1957 je prišlo zaradi nezaželenih posledic gesla »sto cvet-

lic« do boja proti »desničarskim deviacionistom«, lani so pa razbili »desničarsko oportunistično opozicijo« v stranki. Kandidat kitajskega politbiroja, Lu Tingi je v svojem programatskem govoru priznal, da bo trajal boj proti meščanski ideologiji še mnogo let, preden se bo lahko uveljavila partijska linija. Lu je poudaril, da politika po znanem Maovem geslu: »Pustite cvetice sto cvetic in tekmovali med seboj sto šol mišljenja!« ni bila nobena liberalizacija in ni nikoli pomenila, da naj bi pustili svobodno »cvesti« tudi meščanske ideje. Cvetlice, ki smejo cveteti, lahko določajo le po komunističnih načelih! Ker pa ni mogoče izbiti meščanske ideologije z upravnimi odloki, je treba dati njenim pristašom priložnost, da se pokažejo, narkar ne bo težko izbiti tega »plevela«. V končni resoluciji zahtevajo od pisateljev, da morajo svojo proletarsko zavest okrepiti s tem, da tudi sami ročno delajo v industriji in komunah.

Resolucija pa priznava med vrsticami, da vlada v notranjosti dežele še vedno politična negotovost in da je nadvlada 10 milijonov komunistov nad 650 milijoni Kitajcev zelo labilna.

Slovenska pesem v Avstraliji

Lepota slovenske melodije in besedila doživlja novo potrdilo tudi v oddaljeni Avstraliji in to po zaslugi še razmeroma mladega pevskega zbora »Triglav«, ki bo letos oktobra meseca slavil svojo petletnico obstoja. Svojo moč izpričuje slovenski zbor »Triglav« s številnimi samostojnimi koncerti, ki jih redno prireja v Melbourneu in v Sidneyu. Dvignil se je na tako višino, da je nastopil tudi pred avstralsko televizijo s pesmijo »Po gorah«.

Največ zaslug ima za to 39-letni pevovodja Vladimir Trampuž, ki vlaga v zbor dosti truda. Vodi ga z okusom, iznajdljivostjo in z znanjem, ki si ga je pridobil v Trstu pod večjo roko znanega dirigenta Ubalda Vrabca, ko je pel v njegovem Komornem zboru. Naš dopisnik mu je zastavil nekaj vprašanj in g. Trampuž mu je ustregel ter odgovore potrjeval z izrezki avstralskih časopisov v slovenskem jeziku.

Kako je prišlo do ustanovitve zbora in kakšna je vodilna ideja »Triglava«.

Kdo naj drugače povezuje ljudi v tujini, če ne ravno pesem, ki izraža vse odtenke čustev in vsakemu nudi v obilni meri lep in plemenit užitek. V veliki želji, da slovenska oziroma sploh jugoslovanska pesem zadoni tudi na avstralski celine, sva s predsednikom Slovenskega kluba Melbourne g. Vrbicem ustanovila oktobra leta 1955 slovenski zbor. Vodil ga je v začetku g. Furlan, toda prav kmalu smo ostali »ovce brez pastirja« in od 30 začetnih članov nas je ostalo samo osem. Prevzel sem vod-

Literarne nagrade

Kar ustaljena je že navada, da se ob prvi jeseni podeljujejo v Italiji tudi literarne nagrade.

Tekem za nagrado »Puccini Senigallia« se je udeležilo trideset pisateljev. Razpisan je bil en milijon lir za najboljši izbor pripovednih spisov in novel v letu 1959/60. Prejel jo je mladi tržaški pisatelj Renzo Rosso za delo »L'adescamento«, ki je izšlo v založbi Feltrinelli.

Mlajši italijanski književni rod v Trstu se vedno bolj uveljavlja. Ne veže se na nobeno strujo ali organizacijo, temveč hodi svoja pota.

Glasbeni festival

V ponedeljek zvečer so v Benetkah odzvenele melodije mednarodnega festivala sodobne glasbe. Višek je dosegel z zadnjo skladbo mojstra Igorja Strawinskega. Skladbo za glas, kvartet na lok in oboe s fagoti je naslovil »Monumentum pro Gesualdo di Venosa ad CD annum«, ker je zliil tri stare madrigale Gesualdove v svojevrstno mojstrovino, v kateri se prepleta klasični duh s prefinjenim modernizmom.

Druga skladba, katero je tudi sam mojster vodil, je bil balet v treh slikah »Orpheus«; tu je linija novoklasična z le redkimi asimetričnimi vložki. Izbrano občinstvo je 78-letnega skladatelja in dirigenta nagradilo z večminutnim ploskanjem.

stvo in ker se naša pevsko skupina ni mogla strinjati z organizacijo S.K.M. (pesem je bila vedno na zadnjem mestu in naša skupina stalno zapostavljena) smo se ločili in si nadeli ime »Triglav«. Naše glavno geslo je bilo in tudi bo: le pesem in delo.

Kaj nam lahko poveš o Vaših uspehih?

Peli smo povsod, na raznih festivalih, na samostojnih koncertih, na zbornih prireditvah in skoraj vedno ob nabito polnih dvoranah in ob hrupnem navdušenju občinstva. Najbolje sprejete pesmi so bile: Bolen mi leži, Plovi, Zabe, V boj, Puabač, Briško, Na dan in O, Milino.

Ali bi »Triglav« mogel povečati svojo dejavnost?

O dejavnosti zbora sem zadovoljen, kajti to je edino naše veselje. In kako naj ne bi bilo, ko opažam, da se številnim rojakom bleščijo oči, in čutim kako je vsem tesno pri srcu ob milem slovenskem napevu. Čutimo, da nas vse naša slovenska pesem predstavlja čez globoki ocean in vrača v krog ljubih domačin. Če pomislimo na vse težave, ki smo jih premostili, smo lahko zadovoljni. Čeprav je zbor sestavljen izključno iz delavcev (jaz sam delam v neki veliki tovarni avtomobilov), pojo naši fantje svoje pesmi zelo prepričevalno in pristno. Ne pozabimo, da kulturno delovanje zbora sloni povsem na požrtvovalnosti pevcev, ki se pridno in nesebično vadijo. Toda kljub vsemu imajo nekateri tukajšnji rojaki le malo razumevanja za slovensko petje in nečejo priznati, koliko časa in truda vložijo naši pevci v vsako pesem, ki jo zapojejo. Težave so tu velike: pogrešam slovenski orkester, ki je osrednja os glasbenega življenja, pogrešam nekdanje dobre pevce, novih pevovodij ter nove pesmi. Le z veliko težavo pridem do kake nove pesmi. Koncerte imamo lahko samo do šestkrat na leto (ne dobimo dovoljenja za več nastopov), tako na vsakem koncertu nastopimo z novim nizom pesmi.

Kaj pa vaše ustvarjanje?

Najraje zapojemo milo Bolen mi leži ter močne Zabe. Od mojih pesmi smo peli samo eno — Podajmo si roke — na samostojnih koncertih ter dve v cerkvi, in sicer Ave Marija ter Blagoslov. Tretjo pesem — Sveto noč — mislimo zapeti letos, ob spremljavi italijanskega orkestra, v melbournski katedrali 31. decembra. Poleg mojih prvih pesmi Pluj in O, Kras, imam najrajši nagrobno Zivel boš večno, ki sem jo posvetil svojemu pokojnemu očetu organistu Benediktu Trampužu. Preložil sem več pesmi iz mešanega v moški zbor in med temi tudi Vrabčev Slovensko mašo in Le spi.

Kaj pa imate v mislih za bližnjo bodočnost?

Naša bodočnost je: pesem in petje. Letos smo nastopili 16. aprila, 17. in 24. septembra. Nastopili bomo še 5. novembra in 31. decembra. Te dni bomo po vsej verjetnosti spet nastopili tudi pred avstralsko televizijo.



PEVSKI ZBOR »TRIGLAV« MED NASTOPOM

GORISKI MESTNI SVET

Goriški občinski svet je imel prejšnji teden dve seji. V sredo so svetovalci med drugim odobrili izdatek 33 tisoč lir za namestitev še ene javne luči v Grojni in dveh luči na Oslavju, kar bo stalo 270 tisoč lir.

Mestni svet je nato skoraj soglasno sklenil postaviti dva semafora na križiščih pri Verdijevem gledališču in kavarni Garibaldi, za kar bo uprava potrošila 750 tisoč lir. Medtem ko bo stala njuna letna vzdrževalnina 150 tisoč lir.

Slovenija

ščani brezplačno, medtem ko jih je v Šempetru izvedla občina na svoje stroške. Tako dvojna mera Ažlovcem nikakor ne uga; zakaj morajo biti na sedežu občine ljudje plačani za svoje delo, v Ažli pa robotati?

IZ JERONISCA

Avtobus, ki vozi iz Čedadu v Sovodnje, pride v našo vas pod Matajurjem samo dvakrat na teden. Ker pa imajo naši ljudje in tisti iz naše okolice vedno več opravkov v Čedadu in Vidmu, je avtobus vedno nabito poln. Zato bi bilo nujno potrebno, da bi avtobus vozil do naše vasi vsak dan. Tega bi ne bilo težko storiti. Saj vozi avtobus v nekatere vasi celo po dvakrat na dan.

Za ureditev vsakodnevnega prometa v našo vas bi se morali pozanimati naši občinski možje. Zima se bliža in pot do Sovodnj bo še daljša ob hudem vremenu za nas, ki hodimo peš.

Z MATAJURJA

Pred kratkim smo v listu poročali, da so domači lovci našli človeško okostje. Med tem se je ta stvar že precej pojasnila.

Pred nekaj dnevi se je namreč zglasila pri pristojnih oblasteh v Čedadu Neža Kusterle iz kobariške okolice, ki je izjavila da je blago, ki je bilo na okostnjaku, del obleke njenega moža Jožefa Sevala. Navedla je obenem nekatere posebne znake na truplu svojega moža; da je bila desna noga za spoznanje krajša kot leva in da je imel desno oko poškodovano. Te posebnosti pa ni mogoče ugotoviti na prvi pogled, zato so okostnjak poslali v videmski medicinski zavod, kjer ga bodo temeljito pregledali, da ugotove, če okostnjak zares pripada njenemu 66-letnemu možu.

Nesrečno smrt moža si pa danes pojasnjujejo tako, da je Jožef Seval, ki je bil pastir, pasel na strmem pobočju Matajurja in zdrknil v 200 metrov globok prepad, kjer se je pobil. Truplo pa je bilo dalj časa izpostavljeno vremenskim nepravilnostim (nesrečni mož je namreč pogrešan od 12. junija t. l.), zato ni čudno da so ostale od njega le kosti.

IZ NEM

Naš občinski svet je na zadnji seji odobril načrt za novo šolo, ki ga je izdelal arhitekt Ivan Morassutti iz Vidma. Stala bo 54 milijonov lir. Za prvi del novega poslopja ima občinska uprava 25 milijonov in z deli bodo v kratkem začeli. Zdaj je v naši vasi stara in majhna šola. Zato je naše prebivalstvo zelo zadovoljno, da se bo naš naraščaj v prihodnjem šolskem letu lahko učil v sodobnih zdravih učilnicah.

Svet je nadalje sklenil poimenovati prostor med Štandrežem in Sovodnjami, kjer črpajo gramoz ob Soči, kamnolom v Štandrežu.

Občinska uprava je ponovno odobrila dogovor s trošarinskim uradom in se obenem z njim domenila, da bo prevzel delno jamstvo za 70-milijonsko posojilo. To bo občina uporabila za ureditev kanalizacije v ulicah Orzoni, Campi in Antonini ter za ureditev potoka Korna med drevoredom Oriani in drevoredom Colombo. Za dela ob tem potoku bo občina potrošila 26 milijonov lir.

Svet je nadalje sklenil, da bo letno prispeval k vzdrževanju glasbene šole dva milijona lir, Rdečemu križu bo dal 250 tisoč lir, Šolskemu patronatu pa 2 milijona podpore.

Mestna uprava bo kupila v Štandrežu 150 kv m zemljišča po 400 lir za kv m, da zgradi med ulico Tabaj in ul. Monte Sabotino novo cesto. Da to javno delo lahko izvede, bo morala kupiti še manjši kos zemljišča, ki ga lastnik trenutno noče še prodati; vendar upa, da bo tudi do tega odkupa prišla pod ugodnimi pogoji.

Na seji v petek prejšnjega tedna pa je občinski svet izvolil volilno komisijo šestih stalnih članov in 6 namestnikov za obdobje 1960-1962; med namestniki je tudi svetovalec dr. Sfiligoj.

IZ SOVODNJE

Po pregledu števila vpisanih šolskih otrok v Sovodnjah, Rupih, Gabrijah in na Vrhu, ki je že zaključeno, so ugotovili, da se je v prvi razred vpisalo letos precej več otrok kot lani. Lani je bilo v prvem razredu vseh štirih omenjenih šol 19 otrok, letos pa se jih je vpisalo že 29. Največji porast beležijo Sovodnje, kjer je bilo lani le 8 otrok, letos pa kar 16. med njimi so samo 4 dečki, deklic pa je 12, na Vrhu pa prevladujejo dečki.

V naši vasi sta v četrtek prejšnjega tedna praznovala srebrno poroko Marija in Jožef Pelicon.

V soboto sta si pa obljubila večno zvestobo naša domačinka Ljubka Pisk in Janez Zavadlav iz Štandreža.

Slavlencema in novoporočencema želimo vsi vaščani obilo božjega blagoslova v družinskem življenju.

IZ PODGORE

Vlada bo prodala goriški mestni upravi bivšo kasarno v ulici Barca v Podgori za 17 milijonov in 600 tisoč lir. Občina bo smela to poslopje uporabljati le v socialne namene.

ŠTEVERJAN

V soboto je umrl 70-letni domačin Ivan Knez. Njegove telesne ostanke smo položili k večnemu počitku v nedeljo popoldne ob obilni udeležbi vaščanov in znancev iz okoliških vasi. Pogreba se je udeležilo tudi precej ljudi iz jugoslovanskih Brd.

Pokojnika je življenje toplo, saj je v drugi svetovni vojni prišel ob dva sinova in hčerko.

Naj mu sveti večna luč. Užaloščeni družini izrekamo globoko sožalje.

Iz Goriške

Pokrajinska uprava je zaradi precejšnje ga usada na cesti približno en kilometer pred Števerjanom, prepovedala vsak promet z vozili.

Promet je dovoljen izmenoma le v eno smer na vzporedni cesti, ki gre nekoliko više od pokrajinske.

V tem tednu bo na našem županstvu dražba za nabavo šolskih klopi in druge opreme za novi osnovni šoli v Jazbinah in na Valerišču ter za obnovljeno števerjansko šolo. V ta namen je županstvo povabilo na dražbo več podjetij.

IZ DOLA

V noči od sobote na nedeljo je predzadnji teden v goriški bolnici umrl naš 56-letni domačin Ivan Peric s Palkišča. Podlegel je posledicam prometne nesreče na Tržaški cesti, ki se mu je pripetila v četrtek predpreteklega tedna.

Njegove telesne ostanke smo položili na domačem pokopališču k večnemu počitku v torek popoldne ob obilni udeležbi pogrebcev. Pogreba so se udeležili tudi predstavniki notranje komisije ladjedelnic v Trziču, kjer je pokojnik delal dolgo let; med številnimi venci sta bila tudi venca CRDA in podjetja za izdelovanje parketov IPL iz Gorice, kjer je zaposlena pokojnikova hči.

Naj mu sveti večna luč. Užaloščeni družini, vdovi in dvema hčerkama ter drugim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

OPOZORILO KMETOVALCEM

Kmetijsko nadzorništvo v Gorici bo letos razdelilo med kmetovalce 5.300.000 lir prispevka pri nakupu izbrane semenske pšenice. Prošnjo za prispevek naj naši kmetovalci napravijo čimprej na posebnem v-zorcu, ki ga dobe pri nadzorništvu v ulici Duca d'Aosta ali pri njegovih podružnicah na podeželju, kjer lahko dobe tudi vsa potrebna pojasnila. Vsak kmetovalec lahko kupi s prispevkom največ do 100 kg pšenice, koloni pa največ do 30 kg. Prispevek pa znaša 3500 lir za stot semenske pšenice.

Nadzorništvo ima tudi na razpolago za razdelitev med kmetovalce 2 milijona lir prispevka pri nakupu krmnih rastlin, 2.200.000 lir pri nakupu semenskega krompirja, dva milijona pri nakupu križane koruze in 4.300.000 lir pri nakupu semena za povrtnine.

SMRT ZAVEDNE SLOVENKE

V nedeljo popoldne smo položili k večnemu počitku na pevmskem pokopališču telesne ostanke 81-letne Viktorije Čuk roj. Breščak, ki je umrla v petek ponoči.

Pokojnica je bila izredno delavna in skrbna gospodinja, ki je vodila dolgo let znano trgovino koles na trgu Cavour najprej skupno z možem, nato pa s sinovoma. Delu v trgovini se je tako privadila, da ga je opravljala skoro do smrti.

Na zadnji poti jo je spremljala do ga vrsta družinskih prijateljev izpred hiše žalosti na pokopališče v Pevmi v lepem sprevodu, ki so ga krasili mnogi venci.

Naj zavedni slovenski ženi sveti večna luč. Užaloščeni družini in sorodnikom pa izrekamo globoko sožalje.

GOSPODARSTVO

Kako okrepimo letošnji vinski pridelek?

Letošnji pridelek grozdja je glede na dobroto kaj različen. Na splošno je letos mnogo gniliga grozdja in, kako s tem ravnamo, smo pisali v zadnji številki. Glede na odstotek sladkorja v grozdju oziroma v moštih pa so velikanske razlike. Izbrane sorte so v dobrih legah dale grozdje tudi s 24° sladkorja, iste sorte pa so v osojnih legah pokazale tudi komaj 12 stopinj. Mešanica sort, ki je pri nas žal še vedno najbolj razširjena, je pokazala gradacijo od 12 do 17° sladkorja, redko kaj več. Grozdje z 12° sladkorja pa daje vino največ 7 1/2 stopinj alkohola, torej mnogo manj, kot zahteva italijanski zakon o belih vinih. Predpisana najnižja mera alkohola ne sme biti nižja od 9° za bela in od 10° za črna, če jih hočemo točiti oziroma prodajati. Če hočemo dobiti takšna bela vina, pa mora grozdje vsebovati najmanj 15° sladkorja, za črna vina 16 1/2°. Kot smo pisali, pa kažejo letos mnogi mošti nižji odstotek sladkorja. Če hočemo iz takih moštov dobiti vina za prodajo, jih moramo sladkati.

Za sladkanje prekislih moštov sta dve poti: sladkanje s sladkorjem iz trgovine ali pa sladkanje z zgoščenim moštom (mosto concentrato). Naši kmetje vedo, da smejo uporabljati sladkor iz trgovine samo za pripravo vin za domačo uporabo, torej za dom in ne za prodajo. Če hočemo sladkati mošt, da dobimo vino za prodajo, moramo rabiti zgoščen mošt.

Zgoščen mošt

moramo kupiti, ker si sami ne moremo pripraviti primerne. V trgovini pa lahko dobimo različne zgoščene mošte, katerih kakovost je odvisna od sorte, ki je dala mošt, in od odstotka sladkorja v prvotnem moštu. Čim več sladkorja je vseboval prvotni mošt, tem manj kisline vsebuje zgoščen mošt in zato je tem primernejši za mešanje z našimi vini, ki letos vsebujejo mnogo vezane kisline. Dobijo se zgoščeni tudi mošti naših sort trt. Tako lahko v Coneglianu kupiš zgoščen mošt sorte tokajec, ki je za naša vina najprimernejši.

V Italiji je osnovna mera za zgoščen mošt gostota po Baumè in navadno prodajajo mošt s 33° do 35° Baumè. Zgoščen mošt 33° Baumè je znatno težji kot voda, saj ima specifično težo koli 130, kar pomeni, da tehta 100 litrov mošta 130 kg, medtem ko tehta enaka količina vode 100 kg. Tak mošt vsebuje navadno 55% sladkorja; če pa ima mošt 35° Baumè, vsebuje okoli 59% sladkorja. Zgoščen mošt je zelo podoben čebelinemu medu.

Zgoščen mošt moramo najprej dobro razredčiti z navadnim moštom. Najbolje je, da vsak kg zgoščenega mošta razredčimo v brentici z najmanj 8 — 10 litri navadnega mošta. To tekočino mešamo toliko časa, dokler se sploh več ne pozna, da smo kaj dodali. Če bi zgoščen mošt kar zlili v posodo z navadnim moštom, bi ves zlezal na dno, ker je težji kot navadni. Zgoščen mošt lahko premešamo z navadnim ali pred vrenjem, to je takoj po mletju oziroma ma-

stenju grozdja, ali najpozneje med kipe-njem. Če bi primešali pozneje, bi lahko imeli kakšne sitnosti z vrenjem.

Koliko zgoščenega mošta moramo dodati navadnemu moštu? To je odvisno od topinje sladkorja v navadnem moštu in od odstotka alkohola, ki ga želimo imeti v vinu. Na splošno velja načelo, da ne primešamo več kot 6% koncentriranega mošta, to je 6 kg na 100 kg ali 6 litrov na 100 litrov. Če bi primešali večje količine, bi se spremenil okus in bi ne imeli več domačega vina, marveč nekaj čisto novega.

Če dodamo 100 kg našega mošta 6 kg koncentriranega mošta, ki kaže 33° Baumè, pomeni, da smo primešali 6 x 550 gramov sladkorja, to je 3.3 kg sladkorja, ki bo dal, ko bo prevret, 2 stopinji alkohola. To pomeni, da z dodatkom 6 kg zgoščenega mošta 33° Baumè zvišamo odstotek sladkorja za 3.3 stopinje, bodoče vino pa bo imelo 2 stopinji alkohola več. Lahko pa naš naravni mošt ne potrebuje toliko okrepitve in bi mogoče zadostovala poivica? To je pač odvisno od količine sladkorja, ki jo vsebuje naš naravni mošt. Na vsak način bi moštom z 12° sladkorja morali primešati vsaj 5% zgoščenega mošta.

Kakšen je strošek?

Zgoščeni mošt sorte tokajec 33° Baumè stane danes okoli 22.000 lir za stot ali 210 lir za kg. Če dodamo na 100 litrov navadnega mošta po 6 kg zgoščenega mošta, bomo potrošili okoli 1320 lir ali 13 lir na liter. Ker smo za to vsoto zvišali alkoholno moč za 2 stopinji, nas vsaka stopinja alkohola v enem litru stane 6.50 lir.

Ali se to splača? Prav gotovo se to splača vsaj vsem tistim, ki bi drugače imeli tako šibko vino, da ne bi ustrezalo zakonitim predpisom in ga ne bi mogli prodati drugam kot veletrgovcem, in sicer po zelo nizki ceni.

Opomba: Zgornji računi ne upoštevajo, da z dodatkom 6 kg zgoščenega mošta na 100 kg navadnega mošta naraste njegova količina na 106 kg, zaradi česar so računi le približni, a razlike niso velike.

ŽENA IN DOM

NAŠ RECEPT

Ocvrti krompirjevi cmoki — ¼ kg krompirja, 3 rumenjaki, sneg 3 beljakov, 7 dkg masla ali margarine, 9 žlic drobtin, sol, muškatni orešček, zelen peteršilj, 1-2 jajci, drobtine in mast za cvrenje.

Krompir skuhamo in olupimo ter pretlačimo v posodo, nakar ga ohladimo. Rumenjake in maslo vmešamo, dodamo pretlačen krompir, sol, muškatni orešček, zelen peteršilj, sneg 3 beljakov in toliko drobtin, da vse skupaj vežemo v testo. Iz testa oblikujemo cmoke, jih povaljamo v jajcu in drobtinah ter secvremo na masti.

Mesna solata z zeljem — Manjša glava zelja, ¼ kg ostankov kuhanega mesa, 2 srednje veliki kumarici, 2 v trdo kuhani jajci, ¼ kg krompirja, sol, poper, kis, olje in zelen peteršilj. Namesto olja uporabimo tudi kupljeno majonezo.

Zelje zrežemo na rezance, meso, jajca in kuhan

Gojenje breskev v Italiji

Nino Breviglieri, profesor na univerzi v Florenci, je zbral podatke o gojenju breskev in Osrednji statistični urad je izdal knjigo z naslovom »Slika italijanskega breskvarstva« (Aspetti della peschicoltura italiana). Podatki imajo za podlago l. 1957, torej so sorazmerno sveži, a jih kljub temu moramo danes smatrati že za zastarele, ker se je kultura breskev v nadaljnjih 3 letih še razširila in je letna proizvodnja breskev presegla 8 milijonov stotov v primeri s 5.5 milijona leta 1957. Iz omenjene knjige povzemamo:

L. 1957 je bilo v vsej Italiji 50.455 ha industrijskih, to je sklenjenih nasadov breskev, v katerih je rastlo okoli 21 milijonov dreves. Nadaljnjih 10 milijonov breskev, v katerih je rastlo raztreseno po drugih 932.213 ha. Na enem ha sklenjenega nasada je povprečno rastlo 394 dreves. Največ sklenjenih nasadov je v pokrajini Ravenna, in sicer 6.380 ha. Za njo pride Verona s 6.000 ha. V zadnjem času urejujejo največ novih nasadov v okolici Rima, ker pač imajo v bližini velikansko potrošniško središče, to je Rim z nad 2 milijona prebivalcev.

Kar se tiče sort — kultivar —, je število pretirano visoko: kar 156 sort, in sicer 55% ameriškega izvora, 45% pa domačih oziroma evropskih. Prevladujejo kultivar z belim mesom s 59% nad tistimi z rumenimi. Najbolj priljubljene so seveda krojenice, ki predstavljajo 3/4 proizvodnje; ostalo 1/4 tvorijo kostenice, pri katerih se meso ne odluči od koščice. Glede na zorenje se daje največji poudarek sortam, ki dozorejo v drugi zorilni dobi, to je julija meseca. V tem mesecu zori 45% proizvodnje, avgusta 31%, junija 14%, septembra 9% in skromni pridelki so tudi maja in oktobra.

Od celotnega pridelka breskev — na ha nasada okoli 90 stotov — porabijo doma in na trgih v Italiji okoli 3/4, ostala 1/4 predstavlja izvoz, predvsem v Nemčijo, potem v Švico, Avstrijo in Anglijo. Kar se posameznih kultivar tiče, največ izvažajo »Hale« — 263.000 stotov, kateremu sledi Amsden z 88.500 stoti, »S. Anna Balducci« 59.000, »Victor« in »Elberta« po 42.000, »Chievo« in »Majski cvet« po 2.000 stotov.

krompir na kocke, kumarici na kocke ali na kolca. Vse damo v skledo, začinimo, zabelimo z oljem in kisom ali majonezo. Dodamo sesekljan zelen peteršilj. Solato narahlo premešamo.

SIVILJA VAM SVETUJE

1. Krila iz mehkega blaga ali jerseyja je treba vedno podložiti. Najprimernejši je taft, ki se ne razvleče. Tako bo krilo vedno zadržalo prvotno obliko.

2. Kadar slečete krilo, ga nikar ne položite preko stola, ampak ga takoj obesite na obešalnik.

3. Kadar sedete, dvignite nekoliko vaše široko krilo. Izogibajte se globokih foteljev.

4. Ne pozabite, da je treba krilo od časa do časa obrniti in z druge strani prelikati z mokro krpo.

5. Trak za pas v krilu potopimo, preden ga prešijemo, da se ne bo kasneje pri likanju preko mokre krpe skrčil.

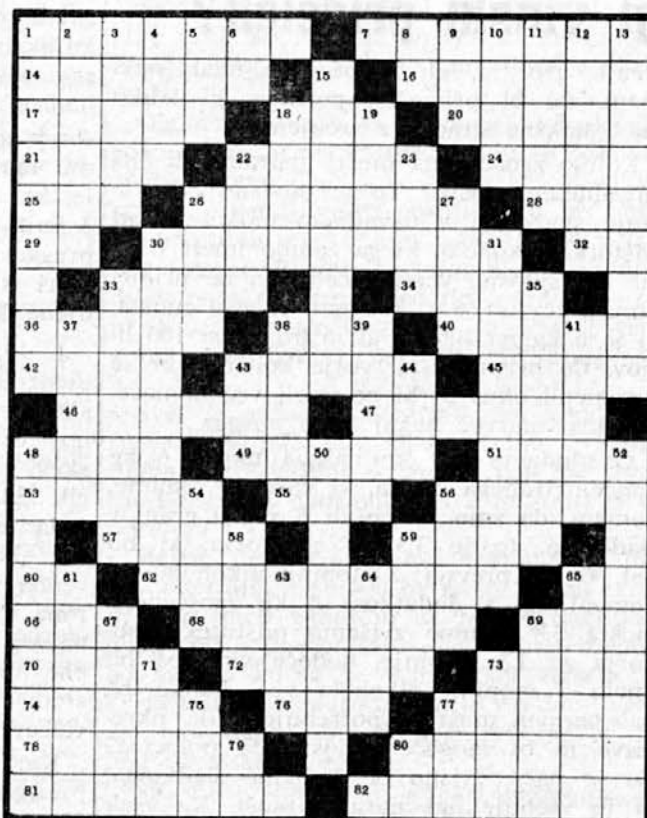
Kdo**bo nabral največ točk****1. VELIKA KRIZANKA**

(12 točk)

Vodrovno: 1. ime dveh celin; 7. visok kamenit steber v obliki ostro zašiljene piramide; 14. nategniti; 16. odmor, pavza; 17. spev; 18. mesec v letu; 20. tuje žensko ime; 21. kraj pri Zidanem mostu; 22. pripadnik vojaških tehničnih enot, podkopnik; 24. vzdevek Ciceronovega prijatelja Tita Pomponija; 25. le oviški kraj pri Opatiji; 26. znamenje zvezdnega živalskega kroga; 28. stara oblika veznika; 29. kazalni zaimek; 30. predstavitev; 32. začetnici sodobnega slovenskega pesnika; 33. sladkovodna riba; 34. pripadnik starega sarmatskega naroda; 36. visoka gorska planota v Makedoniji; 38. okrajšava za časovno enoto; 40. redno upadanje morske gladine; 42. egipčanski sveti bik; 43. športna trofeja; 45. vrhica, ozek kos blaga; 46. odkrit, pošten; 47. odredba, odlok; 48. veliki robec; 49. skopljen petelin; 51. malik; 53. mesto v Palestini zahodno od Jeruzalema; 55. šahovski izraz; 56. ring, športna borilnica; 57. krasni, zali; 59. z določenim okusom; 60. št. vnik; 62. priprava za razbijanje atomov; 65. začetnici primka in imena francoskega romantičnega pisatelja; 66. kopen; 68. center; 69. rimska boginja jeze; 70. reka v Srbiji; 72. žensko ime; 73. načrt; 74. vrsta ameriškega nosoroga; 76. ime Götthejeve matere; 77. vrsta peciva (množ.); 78. podolgovat, elipsast; 80. utvara, plod fantazije; 81. oseba iz Verdijeve Aide; 82. pristaviti, dodati.

Navpično: 1. panoga geometrije; 2. država v severni Afriki; 3. vrsta pesništva; 4. pitanje, gojenje; 5. tuje žensko ime; 6. oziralni zaimek; 8. kratka pri zdravniških izvidih; 9. večje časovno obdobje; 10. Krleževa drama; 11. posedovati; 12. naprava za pridobivanje soli iz morja; 13. poljski narodni ples; 15. obrtnik; 18. planet rdečkaste barve; 19. narodno žensko ime; 22. hiter angleški ples; 23. ubožec, sirota; 26. srbečica; 27. prislov; 30. praskač; 31. skopljen; 33. od pravih ploskev omejeno telo; 35. ne-

stalen, nemaren; 37. mamilo (orig. lat.); 38. enočlenski matematični izraz; 39. domišljav, ohol; 41. stari rimski moralist; 43. obrtnik; 44. nedelaven; 48. kdor pomaga pri učenju; 50. šaljivo predelano književno delo; 52. naziv za večjo skupino kemičnih prvin; 54. akt, sestavek; 56. tropska rastlina; 58. ribje jajce; 59. gozdna žival; 61. preskrba; 63. sibirski veletok; 64. prevejanka, navihanka; 65. snov za izdelovanje svinčnikov; 67. polotok pri Dubrovniku; 69. reka na severnem Hrvatskem; 71. gora v Bolgariji; 73. korist, uspeh; 75. eden od legendarnih ustanoviteljev Rima; 77. zlahtna tekočina; 79. nikalnica; 80. kratka za »primer«.

**»KDO BO NABRAL NAJVEČ TOČK«
2. UGANKARSKI NATEČAJ Z NAGRADAMI**

Ker so ugankarji pokazali precejšnje zanimanje za naš 1. ugankarski natečaj z nagradami in ker vemo, da je zanimanje za ugankanje, križanke in podobno povsod precej veliko, smo se odločili, da bomo redno objavljali križanke, ugankke, rebuse itd. Zato danes razpisujemo 2. ugankarski natečaj z nagradami, ki bo trajal do 8. decembra 1960. Končne izide bomo objavili v božični številki, ki bo izšla 22. decembra 1960.

Naši bralci dobro vedo, da je reševanje ugank in ostalih podobnih iger najbolj ekonomično preganjanje časa, ki prijetno družijo zabavo s širjenjem splošnega obzora. Zato naprošamo vse reševalce, da nam redno pošiljajo rešitve, in sicer na:

UREDNIŠTVO NOVEGA LISTA**2. UGANKARSKI NATEČAJ**

TRST, UL. MARTIRI DELLA LIBERTA' 5

Prve rešitve in prvo stanje našega tekmovanja bomo objavili konec oktobra, ko bomo obenem natančneje določili nagrade.

**2. REBUS (10)
(1 točka)****ST = ME****3. BESEDNA UGANKA
(1 točka)**

Sorodnico k delu obleke postavi pa jed se okusna iz tega napravi.

**4. POROČILA STA SE
(1 točka)**

ALENKA VAGOŠ - KOTOR
ADAM SILSKI - RAKEK

Kakšna sta njuna poklica?

Sele pozno ponoči so začeli naš vagon na zatemnjeni postaji spet premikati sem in tja; končno so nas nekam priklopili in odpeljali smo se. V vagonu smo bili natlačeni, tako da se je dalo komaj sedeti. Kdor si je hotel pretegniti ude, je lahko storil to le stoje. Hoditi ni bilo mogoče. Iskanje kible je postalo hud problem v temi in v zmešnjavi teles, ki so ždela sključena vse križem po tleh. Naj se je iskalec še tako previdno plazil med njimi, je vendar pri vsakem koraku stopil komu na roko, na nogo ali na trebuh, da je vzdignilo kričanje in kletve.

Kljub temu, da smo bili vsi v enakem položaju — razen da so bili nekateri resnično do konca izčrpani — se je kmalu pokazalo, kako različno reagirajo človeški značaji celo v enakih okoliščinah. Nekateri so ždeli pri miru in se skoro niso premaknili, drugim pa ni dalo miru, in so kljub svoji izčrpanosti neprestano nekam rinili, se prerivali in prepirali, dokler nista planila SS-ovca na noge in začela na slepo udrihati v temi vse križem s puškinimi kopiti ali s pestmi po glavah. Kdor je dobil s puškinim kopitom po lobanji, je imel za enkrat dovolj. Vendar je bilo nekaj Rusov, ki jih niti to ni streznilo, in so vedno spet začeli prepri in prerivanje za prostor; umolknili so šele, ko sta jih SS-ovca potolkla do nezvesti. Toda pri tem so jih dobili s puškinimi kopiti po glavah tudi nekateri drugi, ki niso bili ničesar krivi.

Tako smo se vozili vso noč in ves naslednji dan, a z dolgimi postanki na raznih nevidnih postajah, ker se je vlak vedno ustavljal nekje zunaj, kjer nismo mogli skozi špranje razločiti ničesar razen kakšne oddaljene hiše ali razdrtih tračnic sosednjega tira. Zdela se mi je najbolj pametno, da ostanem kar najbolj pri miru v svojem kotu, da si prihranim čimveč sile in se ne izpostavljam po nepotrebnem udarcem. Kljub temu sem jih dobil nekaj s kopiti po glavi, ko sta SS-ovca mlatila vseppek. Na srečo ni bilo hudega.

Tekma s smrtjo 30.**E.Z.**

Večkrat smo slišali letalski alarm. Napol smo si želeli, da bi doživeli resničen letalski napad, ob katerem bi lahko ušli, napol pa smo se bali, da bi bili tudi sami pri tem ubiti. Bila bi neumna smrt — umreti namesto nacistov, katerim bi bil napad namenjen. SS-ovca sta nekajkrat ob alarmih skočila s stoječega vlaka in stekla proč, vendar pa smo ju lahko videli, kako ležita z drugimi SS-ovci vred, ki so se vozili v sosednjem vagonu, na polju neda leč od vlaka; vsi so imeli puške in brzostrelke obrnjene proti nam. Zgodilo pa se ni nič.

Naslednjo noč smo se znašli na postaji v Dachauu. Imeli smo občutek, da smo obšli München po kakšni krožni progi, ker nismo opazili skoro nobenih luči in nikakih znakov večjega prometa. Spehali so nas iz vagonov. Zdal nas je bilo še manj takih, ki smo lahko hodili. Drugi so obležali pred vagonom na tleh. Ne vem, če je bil med njimi kak mrtev, ker se je vse dogajalo v temi ali v siju baterij. Pač pa jih je nekaj umrlo ponoči v kopalnici, kamor so nas zaprli po prihodu v taborišče. Spomnim se, da je imel nekdo od tistih še pol obroka kruha, ki so nam ga dali s seboj. Morda ga zaradi slabosti ni mogel več pojesti. Ko je že umiral, ga je še krčevito stiskal med koščeni prsti in ga tiščal k prsim ter odmajeval z glavo tistim, ki so stegali roke po njem, videč da umira. Proti jutru je res umrl, in takoj je bilo zraven nekaj živih okostnjakov, da so mu izvili izmed prstov tisti kruh in ga željno pogoltnili.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Buren začetek italijanskega nogometnega prvenstva

V nedeljo so se stadioni spet napolnili, ker so vsi športniki hoteli prisostvovati prvim tekmam letošnjega italijanskega nogometnega prvenstva, ki se ga udeležuje 18 enajstoric.

Številna moštva so se gledalcem predstavila že predzadnjo nedeljo, in sicer v tekmah za letošnji Italijanski pokal. Ni manjkalo presenečenj, saj je kar sedem prvotigaških ekip (Udinese, Spal, Atalanta, Catania, Lanerossi, Lecco in Napoli) bilo izločenih iz nadaljnega tekmovanja. V osmine finala so se tako uvrstile naslednje ekipe: Milan (Alessandria 5:3), Bari (Foggia 3:1), Bologna (Lecco 4:2), Roma (Napoli 2:1), Padova (Marzotto 3:0), Internazionale (Parma 3:1), Sampdoria (Prato 7:6), Brescia (Lanerossi 5:4), Messina (Catania 2:1), Como (Atalanta 3:2), Sambenedettese (Spal 2:1) in Triestina (Udinese 1:0). V osminah finala bodo sodelovale še Juventus, Fiorentina, Lazio in Torino, ki so v nedeljo odigrale odločilna srečanja lanskega tekmovanja za Italijanski pokal.

Tekma med državnim prvakom Juventusom in Fiorentino je bila zelo zanimiva. Prvokom je uspelo le v podaljškju, in sicer s tesnim izidom (3:2), premagati nasprotnike in tako zaslužen osovijiti častni pokal. Lazio pa je s tesnim izidom 2:1 porazila Torino; izid tekme je odločil, da pripada tretje mesto Lazio.

Do precej presenečenj je prišlo tudi v nedeljskih tekmah. Med temi je treba zlasti omeniti tesno zmago državnih prvakov Juventus v Vidmu z Udinese. Moštvo Charlesa, Bonipertija in ostalih prvo-

vrstnih nogometašev je igralo precej slabo, čeprav je treba upoštevati, da so v 8 dneh odigrali kar tri naporne tekme. Edini in zato odločilni gol je zabil branilec Colombo z ostrim strelom iz 25 metrov. Tudi Lazio je precej razočarala svoje navijače, ker je morala kar trikrat kloniti na svojem igrišču. Napadalci Bologne so bili nezadržani in zato so upravičeno pobrali ves izkupiček.

Sportniki so tudi z zanimanjem pričakovali, kako se bosta odrezali Inter in Roma. Obe ekipi sta zelo vigrani, posebno črno-plavi španskega trenerja Herrere. Firmani in Angelillo, skupno z ostalimi člani, so zadali Atalanti oster poraz: zabili so kar 5 golov, trikrat pa je stativa odbila ostre strele izvrstnih napadalcev.

Manfredini je Bariju zabil tri gole. Rimsko moštvo je brez dvoma eno najmočnejših v Italiji in bo gotovo imelo glavno vlogo na letošnjem državnem prvenstvu.

Kot Bologna v Rimu proti Laziu tako je tudi Napoli zmagal na tujem igrišču, in sicer v Vicenzi. Zaman so se igralci Lanerossija upirali prodornim napadalcem Napolijevega moštva.

Fiorentina in Milan sta brez posebnih težav odpravila novince prve lige. Hamrin in tovarši so 4krat potresli Leccovo mrežo, Milan pa je zabil samo tri gole.

Sampdoria je v Torinu lepo igrala in zato zaslužen osovijela obe točki. V Ferrari sta se srečali Padova in Spal ter razšli neodločeno (1:1).

Nedeljski izidi so pokazali, da misli letos poseči v boj za prvo mesto veliko število vigranih ekip. Juventus, Internazionale, Fiorentina, Milan, Roma, Napoli, Bologna in Sampdoria imajo največ možnosti in upanja za končno zmago. Catania, Lecco, Udinese, Torino in Atalanta se bodo bojevale za »rešitev«. Bari, Lazio, Lanerossi, Spal in Padova pa so moštva, ki bodo verjetno v »zlati sredini«.

To so predvidevanja strokovnjakov, a vsi dobro vemo, da tudi strokovnjaki večkrat zgrešijo in morada bodo že prihodnje nedeljske tekme postavile njihove trditve na glavo.

Posebno pričakovana je tekma med Sampdorijo in Fiorentino ter med Padova in Milanom. Lahka srečanja pa imajo vsi ostali glavni favoriti.

PREGLED USPEHOV ENAJSTORIC, KI NASTOJAJO NA LETOSNJEM PRVENSTVU

Moštva	1950/51	1951/52	1952/53	1953/54	1954/55	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60
Juventus	3	1	2	2	7	9	9	1	4	1
Fiorentina	5	4	7	3	5	1	2	2	2	2
Milan	1	2	3	3	1	2	1	9	1	3
Internazionale	2	3	1	1	8	3	5	9	3	4
Bologna	6	16	5	6	4	5	5	6	10	5
Padova	18	19	—	—	—	8	11	3	6	5
Spal	—	9	8	15	17	9	9	12	16	5
Sampdoria	13	7	10	8	9	6	5	12	5	8
Roma	19	—	6	6	3	6	14	5	6	9
Lanerossi	—	—	—	—	—	9	12	7	7	10
Atalanta	14	12	8	10	15	15	14	17	—	11
Lazio	4	4	10	11	12	3	3	12	11	12
Bari	—	—	—	—	—	—	—	—	11	13
Napoli	6	6	4	5	6	14	11	4	7	13
Udinese	9	12	10	15	2	—	4	9	15	15
Torino	17	12	10	9	9	9	5	7	17	—
Lecco	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Catania	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—

ŠPORTNI MOZAIK

V nedeljo so italijanski kolesarji tekmovali za častni naslov. Dirka je bila zelo bojovita. Odločitev je padla samo na cilju, in sicer v sprintu. Zmagal je Defilippis pred Benedetijem in Conternom. Baldini, ki je prejšnjo nedeljo zmagal v znani dirki na kronometer za Veliko nagrado narodov, se je uvrstil na 12. mesto.

V Barceloni so bile na sporedu tekme v baseballu, in sicer za evropsko prvenstvo. Na prvo mesto so se uvrstili Nizozemci. Sledijo Italija, Španija in Nemčija.



ZOGA JE ZE KRENILA IZ SREDINE IGRISCA IN ZE PADAJO PRVI GOLI

Kri se je vžigala v plamene.

Umirajoči cesar Karel se je premetaval na bolniški postelji, trepetajoč v objemu visoke mrzlice. Pred seboj je zopet gledal privide prednikov, za katerih grehe in krivde se je nanj in na njegovo družino zvalilo breme kazni.

Brat in sestra?

Karel se je spominjal skrivnih pripovedovanj o razmerah na cesarskem dvoru in o zadnjih dnevih Rudolfa, ki so docela zatemnili sijaj habsburške krone in veličine.

Dne 27. januarja 1889 je nemško poslaništvo na Dunaju priredilo svečanost ob tridesetletnici cesarja Viljema II. Sprejema se je udeležil tudi prestolonaslednik Rudolf. Ko je bila zabava že na višku, je dvorni obrednik javil cesarjev prihod. Franc Jožef je svečano stopil v razsvetljeno dvorano, obdan od generalov in pribočnikov. Ko mu je stopil naproti sin Rudolf, ga je precej mrko pogledal.

Po pričevanju nekaterih povablencev je cesarjeviču sovražni načelnik glavnega stana baron Beck opozoril cesarja, da se nahaja v dvorani tudi mlada baronica Vetsera. Rudolf se ni dosti menil za visoko družbo in je mladenki precej očitno dvoril. Ce-

sar je postal razburjen in je kmalu zapustil poslaništvo.

Naslednje jutro je Franc Jožef ukazal poklicati sina v kabinetno pisarno. Nihče ne ve prav natančno, kaj sta govorila oče in sin. Dvornjani so slišali razburljivo vpitje. Sluge so se v strahu odmikali od vrat. Čez nekaj časa je Rudolf bled in tresoč se po vsem telesu odhitel skozi vrata. Stari cesar pa je baje mrzel kot kip stal ob pisarniku. Schrattova — on — Mary — Rudolf, mu je rojilo po glavi...

Cesarjevič je še isto dopoldne sprejel k dolgemu razgovoru urednika liberalnega dnevnika »Neue Freie Presse« Frischnerja. Za njim je poklical k sebi prijatelja grofa Hartenana, bivšega bolgarskega princa, ki se je raje odpovedal vsem pravicam do kraljevega prestola, samo da se je lahko oženil s preprosto pevko.

Malo čez poldne je prestolonaslednik poklical svojega zanesljivega kočijaža Bratfischea. Odpeljala sta se na Kohlmarkt v gostilno Pri zelenem hrastu. Čez nekaj časa je pritopotala kočija z Bratfischevim nečakom. Iz voza je stopila mlada, v krzno zavita dama Mary Vetsera. Po kratkem razgovoru je stari kočijaž princa in damo odpeljal v Mayerling.

Od tistega popoldneva pa do tretjega dne zjutraj, bilo je 30. januarja, ni nihče vedel, kje se nahajata cesarjevič Rudolf in Mary. Našli so ju tisto jutro mrtva oba skupaj v spalnici.

Prišla so na dan tudi pisma obeh, ki so jih pa na višje povelje skrili. Le nekateri so vedeli, da je mlada baronica zapisala, da ljubi Rudolfa in da hoče skupaj z njim umreti.

(Dalje)

149

RADO BEDNARIK

V SONCU in senci

(Usoda Habsburženov)

19

2a
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
e
P
o
t
v
n
e
z
n
a
n
o

Samuel
Scowill
-
Miki
Muster



157. Tudi Peter ni hotel zaostajati za stricem Tomom in Jimom. Nabral je nekaj okroglih kamnov, vzel najbolj primernega in ga vrigel proti drevesu. Tudi on je sklatil sadež na tla. Tekmovanje je privabilo profesorja Greya. Odprl je svoj žepni nož, ga položil na dlan in ga vrigel v zrak. Nož je zletel kot puščica in se zaril v deblo ob Jimovi sekiri.



158. »Krasno!« je zaploskala Peggy. »Zver, ki bi se približala, bi bila na mestu mriva. Če je ne bi mogli ustreliti, posekati, zabosti ali razbiti s kamni, bi planil nanjo Hen z mačeto!« — »Se za eno nevarno orožje vem, ki nam bo nadomestilo samokres, kadar bodo kroglice pošle,« je dejal Hen. »Popoldne vam ga pokažem.«



159. Hen je vse dopoldne votlil in žlebil tri metre dolgo palico, jo mazal s šebeljim voskom in izrezoval ustnik. Pripravil si je še puščice, v loncu iz lubja je kuhal drevesno skorjo in razna zelišča in v to črno goščo namakal ostre konice lesenih puščic. Ostanke strupa je skrbno zavil. »To je strup urari, skrivnost našega rodu,« je pojasnil.



160. Izbral je puščico in jo vtaknil v palico. »Videli boste najbolj nevarno orožje Indijancev Munduruku, pihalnik,« je dejal. Stric Tom, Jim in Peter so si zvedavo ogledovali skrivnostno orožje, o katerem so že veliko slišali, videli pa so ga prvič v življenju. Hen se je že oziral za prilžnostjo, da bi mogel pokazati delovanje orožja.



161. Na sosednjem drevesu je tekal po veji bledozelen, skoraj dva metra dolg kušar z grebenom iz štrlečih bodic na hrbtu. Za njim je plezala kot veverica urna rdečkasta žival. »Medved rilčar lovi kušarja,« je dejal Hen, »oba imata zelo okusno meso! Medved je kmalu dohitel velikega kušarja, mu planil za vrat in mu zdrobil hrbtenico.«



162. V tistem trenutku je Hen globoko zajel sapo, pomeril s pihalnikom in na vso moč pihnil v ustnik. Lahka puščica je sfrčala iz cevi, v naslednjem hipu je medved poskočil, kot da bi ga pičil sršen, zdirjal v gozd in vlekel kušarja s seboj. Skoki so bili vse počasnejši, kmalu se je žival ustavila, glava se ji je povescila; medved je obležal.



163. Jim in Peter sta stekla za medvedom. Henova puščica se mu je zadrila v bok in strup urari je deloval v eni minuti. Privlekla sta obe živali k taborišču. Šele na profesorjevo zatrdilo, da medvedovo meso ni zastrupljeno, je Peggy začela pripravljati pečenko. Pozni obed se je zdel vsem zelo okusen. Kušarjevo meso so primerjali s piščancem.



164. Stric Tom je pospravljaj svoj obrok z veliko slastjo, zraven pa se je kremžil: »Ne morem se iznebiti občutka, da jem zmaja! Toda zmaj mi bo dal zmajevo moč. Po obodu začnem s pripravami za tesaње čolna!« Kmalu je izbral pripravno drevo in popotniki so se do večera trudili, da bi ga posekali z Jimovo sekiro in Henovo mačeto.



165. Ves teden so trdo delali, da so obdelali posekano deblo in ga s pomočjo lian, ki so jim služile za vrvi, in po vejah, ki so jih kot valje polagali podenj, spravili na breg. Delo jih je tako zaposlilo, da so opustili lov in se zadovoljevali le z rastlinsko hrano. Šele peti dan je šel Hen na lov in se vrnil z velikim ježevcem.